

جایگاه استان کرمان در صنعت سیمان کشور

سعيد غريب حسيني

معاون فروش، بازاریابی و صادرات شرکت سیمان ممتازان کرمان

مقدمه

تولید سیمان در کشور از سال ۱۳۱۲ و با راه‌اندازی کارخانه سیمان در ۷ کیلومتری جنوب تهران (شهر ری) و در کنار کوه بی‌بی شهربانو با ظرفیت روزانه یک‌صد تن سیمان آغاز گردید. (بین ۶۰ تا ۷۰ سال پس از آلمان و آمریکا)

در گذشته، در کشورهای صنعتی و در حال حاضر در کشورهای در حال توسعه نیز تولید و مصرف سیمان نمادی از رشد صنعتی و زیرساختی یک کشور است. در اواخر دهه ۸۰ و اوایل دهه ۹۰ شمسی، شاهد راه‌اندازی کارخانه‌های سیمان در نقاط مختلف کشور بودیم؛ به‌گونه‌ای که در سال ۱۴۰۲، ظرفیت اسمی به بیش از ۸۰ میلیون تن انواع سیمان در کشور رسیده است.

تولید و مصرف سیمان

بیش از ۱۶۵ سال از شروع مصرف سیمان پرتلند می‌گذرد. در تعریفی ساده سیمان، چسبی است که در اثر ترکیب با آب قادر به چسباندن ذرات شن و ماسه (سنگدانه) است و پس از سفت و سخت شدن، در آب حل نمی‌شود. به همین خاطر به این سیمان، سیمان هیدرولیک گفته می‌شود و اساساً از اکسید کلسیم تشکیل شده است و این اکسید با اکسیدهای سیلیسیم، آلومینیوم و آهن ترکیب می‌شود و ترکیبات مینرالی یا فازهایی با خاصیت سیمانی را به وجود می‌آورد. در فرایند تولید سیمان ابتدا محصول میانی بنام کلینکر تولید شده و بعد پس از آسیاب کلینکر با مقدار معینی سنگ گچ از نوع ژپیس، سیمان تولید می‌گردد.

در سال ۱۴۰۲ قریب به ۷۸ کارخانه سیمان در کشور، فعال هستند و همان‌طور که در بالا ذکر شد، در صورت مهیا بودن شرایط، امکان تولید بیش از ۸۰ میلیون تن انواع سیمان در کشور وجود دارد.

در دهه ۸۰ ظرفیت تولید سیمان در کشور رشد قابل‌توجهی پیدا کرد. در آن مقطع زمانی پیش‌بینی می‌شد که رشد اقتصادی ۸ درصدی در کشور داشته باشیم تا سیمان تولید شده به مصرف برسد، اما از سال ۱۳۹۳ به بعد و تا سال ۱۳۹۷ به دلیل رکود ساخت‌وساز و پایین آمدن رشد اقتصادی، میزان تولید سیمان بیش از مصرف در کشور بود که باعث ایجاد رقابت در امر فروش و پایین آمدن قیمت سیمان نسبت به قیمت مصوب شد؛ لذا بسیاری از کارخانه‌ها شروع به صادرات تولیدات خود کردند و یا آن دسته از کارخانه‌ها که به دلیل بُعد مسافت امکان صادرات نداشتند، میزان تولید خود را کاهش دادند.

اما از سال ۱۳۹۸ قیمت فولاد به‌صورت تصاعدی در کشور بالا رفت به‌گونه‌ای که از سال ۱۳۹۹ به بعد، قیمت فولاد در کشور نزدیک به قیمت جهانی فولاد شد و این در حالی بود که این صنعت از انرژی یارانه‌ای بهره می‌برد. این موضوع باعث بالا رفتن قیمت تمام شده اسکلت فولادی در صنعت ساختمان گردید و تمایل به استفاده از اسکلت بتنی بالا رفت تا آنجا که برای مثال در شهر کرمان در سال ۱۳۹۵ با توجه به آمار بانک مرکزی حدود ۳۰ درصد سازه‌ها بتنی بودند و در سال ۱۴۰۱ این عدد به بالای ۸۵ درصد رسیده است. این تغییر و تحول در ساخت‌وساز که به دلیل بالا رفتن قیمت فولاد بود، موجب بالا رفتن مصرف سیمان در کشور گردید.

سؤال اصلی که مطرح می‌گردد این است که چرا کشور با توجه به امکان تولید بیش از ۸۰ میلیون تن انواع سیمان، به این مهم دست نیافته است؟ پاسخ به این سؤال با نگاه به وضعیت تولید و مصرف سیمان در دو مقطع زمانی مذکور از دهه گذشته مشخص می‌شود.

امروزه با بالا رفتن قیمت فولاد و استفاده از سازه‌های بتنی به‌جای آن، شاهد رشد مصرف سیمان هستیم. اینجا که تولید سیمان بایستی افزایش پیدا کند و کارخانه‌ها با حداکثر توان، سیمان تولید کنند، با قطع گاز و برق روبه‌رو هستیم. قطعی گاز که در دوره گذشته به دلیل پایین بودن مصرف سیمان، تأثیر چندانی نداشت، از زمستان ۱۳۹۹ به بعد، کاهش تولید را به همراه داشته، البته به این موضوع، ایجاد محدودیت در مصرف برق و گاهی قطعی کامل آن برای برخی از کارخانه‌های سیمان را بایستی اضافه کرد که تأثیر به‌مراتب بالاتری نسبت به گاز دارد، زیرا گاز با مازوت قابل‌جایگزینی است.

صادرات سیمان ورود پیدا کرده‌اند، اما در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به دلیل نیاز کشور، تولیدی را در داخل کشور توزیع کردند. ♦♦ تقریباً بیش از ۹۸ درصد توزیع سیمان

تولید و توزیع سیمان در استان کرمان

در حال حاضر سه کارخانه سیمان در استان در حال فعالیت هستند که شامل سیمان ممتازان کرمان (با ظرفیت اسمی سالانه یک میلیون تن)، سیمان کرمان (با ظرفیت اسمی سالانه یک میلیون تن سیمان) و کارخانه سیمان ماهان (با ظرفیت اسمی ۳۰۰ هزار تن سیمان) می‌باشد. لذا ظرفیت تولید سیمان در استان کرمان به‌صورت سالانه بیش از ۲ میلیون و سیصد هزار تن انواع سیمان می‌باشد.

اگر مقایسه‌ای با سایر استان‌های هم‌جوار داشته باشیم، متوجه می‌شویم که استان کرمان نسبت به سایر استان‌ها از ظرفیت تولید سرانه پایین‌تری برخوردار است؛ به‌عنوان مثال در استان فارس بیش از ۱۰ کارخانه سیمان با ظرفیت فعال هستند که ظرفیت بسیار بالاتری در تولید سیمان دارند و لذا در شرایط عادی، بخشی از سیمان موردنیاز برخی از شهرستان‌های استان کرمان مانند سیرجان، انار، شهربابک و غیره توسط کارخانه‌های سایر استان‌ها تأمین می‌شود. لازم به ذکر است استان کرمان رتبه پایینی از لحاظ تولید سرانه سیمان در کشور در قیاس با سایر استان‌ها دارد.

از نیمه دوم سال ۱۳۹۸ و با افزایش میزان تقاضا، شرکت‌های سیمان استان تولید و توزیع سیمان را افزایش داده‌اند تا آنجا که در سال ۱۳۹۹ بیشترین میزان تحویل سیمان برای کارخانه‌های استان کرمان (۲۵۲۸۳۰۱ تن) ثبت گردید، علی‌رغم قطعی گاز در زمستان ۱۳۹۹ و بعد از آن با مدیریت صحیح و تأمین سوخت مازوت مانع از بروز مشکل برای واحدهای تولیدی خود گردیدند، این در حالی بود که سایر کارخانه‌ها به دلیل قطعی گاز دچار کاهش تولید شدند.

نکته دیگر موضوع صادرات سیمان است. مقوله توسعه صادرات و ارز حاصل از آن جزو اهداف کلان کشور بویژه در شرایط تحریم است که در همین راستا، شرکت‌های سیمان استان نیز از گذشته در حوزه

